DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA,

Quâ
Agonothetâ ac Archiatrô ſummô aſſiſtente,
Splendidiſſimô ac Gratioſiſſimô Medicorum
Senatû permittente,

APOPLEXIAM,

PRÆSIDE
NOBILISSIMO, EXCELLENTISSIMO
AC EXPERIENTISSIMO
DN.
GUERNERO ROLFINCIO,
Phil. ac Medic. Doctore longê celebratiſſimô, Practicæ ac
Chimiæ P. P. Merentiſſimô, Facult. Medic. Seniore Graviſſimô,
Archiatrô Saxonicô Eminentiſſimô,
Dn. Patronô, Promotore ac Præceptore permagnô,
ac filiali cultû æternùm colendô,
PRO LICENTIA,
HONORES, INSIGNIA AC PRIVILEGIA DOCTORALIA
ſolenni ac legitimô modô acquirendi,

publicæ ac placidæ ἰατραγωνιστῶν *offert disquiſitioni*

M. JOHANN ARNOLDUS FRIDERICI,
ALTENBURGENSIS MISNICUS.

In Acroaterio Majori
ad diem 27. Maji.

JENÆ,
E Chalcographéo KREBSIANO.
ANNO M DC LXI.

SERENISSIMO AC CELSISSIMO PRINCIPI, AC DOMINO,

DOMINO FRIDERICO WILHELMO,

SAXONIÆ, JULIACI, CLIVIÆ AC MONTIUM DUCI, LANDGRAVIO THURINGIÆ, MARCHIONI MISNIÆ, PRINCIPI HENNEBERGIÆ, COMITI MARCÆ ET RAVENSBURGI, DOMINO IN RAVENSTEIN,

DOMINO MEO CLEMENTISSIMO, NUTRITIO MUNIFICENTISSIMO,

Inauguralem hanc de Apoplexiâ diſſertationem

ſubmiſſâ animi devotione offert,

Sereniſs. Ejusd. Celſitud.

humillimus Cliens

M. JOHANN ARNOLD FRIDERICI

ALTENB. MISNIC.

CAPUT I.

Exordium. Vocis etymologia ac ſynonymia.

SUmmas dignitates ſumma ſemper expectare pericula, Syracuſanorum Rex *Dionyſius*, digitô quaſi indice *Damocli*, ejus felicitatem ad cœli culmina usque efferenti, monſtravit, cum regiô locatum in ſoliô, miniſtrantium ad nutum, adſtantium catervâ vallaret, gladiumque paucis equinis annexum pilis, ſupra caput ejus ſuſpendere juberet.

CAPUT dignitate nulli cedere microcoſmi parti, notum. Quidquid prudentis judicii & ſapientis conſilii operâ in caducâ hâc vitâ peragitur, capitis regimini debetur. ὑπερέχει οὐ μόνον ἡ κεφαλὴ τοῦ λοιποῦ τοῦ σώματος, ἀλλὰ καὶ προνοίᾳ, καθάπερ τὶς κυβερνήτης καὶ δεσποτῶν ἅπαν αὐτὸ διϑύς. *Non ſolùm caput loco ſuperat corpus, ſed totum etiam, ceu gubernator reliquum regit & imperator.*

Quantis autem hæc ejus dignitas circumdata ſit periculis, quanta metuenda incommoda, quam variis ſit expoſitum procellis, multi, eique graves, ruinam ſemper minantes nobis oſtendunt affectus, gladii ad inſtar à capillô pendentes, inevitabilis vitæ naufragii augures.

Quem præterfugit, quanta ab Epilepſiâ miſeria? quem latet, quanta à maniâ ferocia, à melancholiâ mœſtitia, ab affectionibus, actionum imminutio, depravatio ac plenaria interdum abolitio, microcoſmico immineat ædificio? Illo malè ſe habente, omnia malè habent, atrâ tunc omnes cir-

cumfundimur nocte, triſtisque omnium facies eſt rerum.

Rege apum vigente totum examen viget, ſuavique ſuſurrô lætabundum quaſi pſallit. Eô malè affectô, incertis vagatur ſedibus, pereunte eô & ipſum perit.

Capite etiam benè habente, totum lætatur corpus, vegetô partes calore ac colore florent, malè affectô hôc, faciem deturpat pallor, ſuavem roſeis extirpans gratiam malis, mens anteà ſerena, triſtitiæ obvelatur nubibus, vita in ancipiti eſt, ac tandem viribus evaneſcentibus omnis extinguitur lux, debitumque naturæ perſolvendum.

Apoplecticus affectus, inimicus capitis, aſpectû horrendus, auditû terribilis, ſtrage funeſtus, quam multos è mediô viventium ereptos tumulis adſociârit, neminem fugit. Hoc qui afficiuntur, ſubitò nullis interdum ſignis præviis, decidunt in terram, ceu victima ſecuri percuſſa, corruunt, & omnibus privati actionibus, immoti marpeſiæ rupis ad inſtar procumbunt, ſicque multoties vitam cum morte commutant.

Hunc affectum examinis imponemus incudi, de ejus naturâ paulò liberiùs, divinâ, quam efflagitamus, adſpirante gratiâ, locuturi.

Apoplexia variis inſignitur nominibus: *Communiter* ἀποπληξίαν dicunt, ἀπὸ τοῦ ἀποπλήττειν, *graviter percutere*, ductâ ſimilitudine ab animalibus, ad aram unô ictû corruentibus, vel cœlitus fulmine, fulgure, tonitruve feraliter animalibus afflatis, ἀστρόβλητα καὶ ἐμβροντητά, *ſiderata & aſtro & fulmine tacta* quę appellabantur. πλήττω *ictū infero*. Particula ἀπὸ *opinione nonnullorum* ictus vehementiam denotat. Eapropter Germanis der Schlag/die Hand Gottes appellatur. *Celſus de re medicâ l.3. cap. 26.* morbum attonitum, & *cap. 27.* univerſalem membrorum reſolutionem vocat. Alii *Siderationem*, *Affulgurationem* dicunt, procul dubiô à convenientiâ, fulmine enim quaſi tanti apoplectici concidunt. Fulmen autem veteres ſidus putabant.

Αφωνίας voce uſus *Hippocr.* quamvis teſte *Galen. 4. de rat. vict: acutor. t. 23.* aliis quoque hæc vox conveniat morbis.

Hoc

Hoc affectû correptos, cum ſæpè plane obmuteſcant, *Cous 6. aphor. 51.* ἀφώνους appellitavit. Guttam *Paracelſ. l. 7. paragr. c. 1.* vocat. Inde apud Germanos der Tropff.

Triplex aliàs Apoplexiæ apud *Hippocr.* ac *Galen.* occurrit ſignificatio.

Generalis paralyſin includit, ita *Hippocr. in coac. prænot.* & *Celſus l. 3. c. 27.* ſumunt.

Specialior *ſymptoma ſenſus ac motus* ablati in certâ aliquâ parte ſignificat. *Hippocr. 7. aph. 40.* ἀκρατείαν *incontinentiam* linguæ vocat ἀποπληκτικόν ἦ. *Alibi* ſenſû ac motû carens crus vocat ἀποπληκτικόν.

Specialissima ac propria ſignificatio eſt, cum *cerebri morbum* denotat, qui *ſenſum ac motum tollit.* Hæc vera eſt apoplexia, de hâc propriè ſumta jam agere noſtri eſt inſtituti.

CAPUT II

definitionem ac ejus formalem rationem explicat.

SCitè ac eruditè, acturis de re aliquâ *Tulliana* præcepit *Suada l. 1 offic.* explicare primò quid res ſit, de quâ ſermonem inſtituere animus eſt. Tenendum ergò & ante omnia dicendum, eſſe

Apoplexiam, *ſubitaneam animalium actionum abolitionem in totô corpore, cùm difficili reſpiratione ac ſtertore, ortam à ſpirituum animalium influxû, in ſpinalis medullæ principium denegatô.*

Genus quod formæ locum obtinet, confirmat *Galenus 2. aphor. 42.* Ἐν ταῖς ἀποπληξίαις, *inquit,* ἐξαίφνης ἀναίσθητοί τε καὶ ἀκίνητοι γίνονται, πᾶν τὸ σῶμα, πλὴν μόνης τῆς ἀναπνοῆς. *Qui apoplexia corripiuntur, ii totius corporis ſenſû ac motû privantur, ſolâ reſpiratione exceptâ.* Aboleri functiones animales omnes ſuô ſuffragiô ſtabilivit *Aretæus lib. 1. cap. 7. de ſignis ac cauſis diuturnorum.* Ἀποπληξίη μὲν ὅλου τοῦ σώματος καὶ τῆς αἰσθήσεώς τε καὶ γνώμης καὶ κινήσεως παράλυσίς ἐστι. *Apoplexia totius quidem corporis & ſenſus & mentis & motionis eſt reſolutio.*

Sensus auferuntur interni ac externi. Imaginatio quieſcit, perit memoria, nullus acclamantium percipitur ſonus, nec cognoſcuntur ampliùs propinqui, rejiciuntur delicata edulia, nec circumſtantium ſentitur gemitus.

Motus ceſſat, immobiles omnes pendent à truncô rami.

Respiratio ſola vitalitatis ſcintillulas in nativi caloris focô adhuc vivaces ac micantes indicat. Aſſenſum *Pergamenus* præbet, in anteà citatô *aphoriſmô inquit* πλὴν μόνης τῆς ἀναπνοῆς, *ſolâ, reſpiratione exceptâ*.

Reſpiratio ſuperſtes cur maneat, quæſitû dignum, inventû ſatis difficile. θαυμάσαι γέ ἐστιν, *inquit Galenus citatô locô*, ὅπως τῶν ἄλλων μυῶν ἁπάντων, ἀκινήτων ἐν ταῖς ἀποπληξίαις γινομένων, οἱ τὸν θώρακα διαστέλλοντες, εἰ καὶ μόγις, ἀλλὰ κινοῦνται πολλάκις. *Mirum videtur, qui fiat, ut aliis omnibus muſculis ſtupentibus, ſoli thoracem moventes moveantur, ægrè licet, tamen ſæpe.* Rationem inveſtigaturis proponit duplicem, unam apparentem, alteram veram. Prima apparens eſt reſpirationis neceſſitas. Ἔοικεν, *inquit*, ἢ γίνεσθαι τοῦτο διὰ τὴν χρείαν τῆς ἀναπνοῆς ἐπεγειρούσης αὐτὴν, τὴν ἐν τοῖς νεύροις δύναμιν, ἐπὶ τὴν ἐνέργειαν. *Videtur id accidere propter* NECESSITATEM RESPIRATIONIS *vim nervis contentam excitantis ad actionem.* ALTERA & vera eſt imbecillitas motricis. τοῖς ἀποπληκτικοῖς, οὐ τὸ τὴν χρείαν ηὐξῆσθαι τῆς ἀναπνοῆς, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀρρωστίαν τῆς δυνάμεως συνεργεῖν ἀναγκάζονται πάντες, οἱ τοῦ θώρακος μύες. *Non quia reſpirandi aucta ſit neceſſitas, ut in febribus ſed propte rvirtutis imbecillitatem mutuò auxiliari coguntur, omnes muſculi thoracem diducentes.*

Meliùs cauſam explicare ſe putant, qui ex animali & vitali miſtam actionem reſpirationem vocant, imitati *Nemeſium*, qui *libro de naturâ hominis cap. 28.* ἐνταῦθα, *de reſpiratione loquens, ait*, τὸ ζωτικὸν συνεπλάκη τῷ φυσικῷ, *heic actio animalis juncta eſt naturali*. Nervis thoracicis quæ adhuc ineſt ſpiritus animalis vis, vitali ſpiritû vigoratur. Inde thoracis movendæ facultas, ut ſuffocationis periculum eludant ægri.

Probabilis nobis videtur *Galeni* ſententia, reſpirationem

nem actionem animalem eſſe, eſt enim in poteſtate noſtrâ, ut poſſimus illam tardiorem efficere ac celeriorē. Neque in hâc majore Galenicâ ulla latet fraus. Non ſolùm, quæ ſimpliciter ſunt in noſtrâ poteſtate a ct iones animalesſnt, ſed etiam, quæ neceſſitatibus corporis coactivis inſerviunt, in iisque naturæ cohærent.

Defendemus etiam, reſpirationem in apoplexiâ, non æquâ menſurâ cum aliis animalibus actionibus tolli: ob inevitabilem neceſſitatem, ſi modò vita ſalva eſſe debeat, major hujus ad hanc, quam alias actiones animales neceſſitas.

Omnes autem muſculi concurrunt ad hanc ſtertoroſam aëris attractionem, & thoracis dilatationem, tùm ob uſum comparatè auctum, tum ob infirmitatem virium, eô modô, quô in moribundis.

CAPUT III

ſubjectum declarat.

PRælibatis hisce ad exactam *ſubjecti* ſeu *cauſæ materialis* nos accingamus cognitionem, hujus ſiquidem ceu domicilii conſtitutione benè conſideratâ, faciliùs infenſum hunc hoſtem expellere, eumque proſcribere poſſumus, cauſæ ac ſigna tunc facilè ſe nobis offerunt, inoffenſô pede ad curationem ſic facimus progreſſum, ac majori cum certitudine ſuppeditamus conſilia & applicamus remedia.

Duplex ſtatuitur hoc: adæquatum ac principale.

ADÆQUATUM eſt totum corpus, omnia enim ejus membra ſenſum ac motum habentia, periculum incurrunt, eorumque actiones læduntur. Inde quoque *univerſalis* affectus dici poterit. Non ſola febris eſt affectus univerſalis: apoplexia, epilepſia, ſyncope etiam titulum hunc merentur.

CEREBRUM, quod omne punctum in capite explet, pro ſubjectô PRINCIPALI meritò haberi, nullus forteàn planè negabit. Agnovit hoc pro ſubjectô *divinus ſenex lib. de glandul.* cum in apoplexiâ cerebrum noxam ſentire, & non

benè

benè ſe habere aſſerit. Huic adſtipulatur *Galenus 3. de loc. affect. c. 10.* ἡ τοίνυν ἀποπληξία πάσας τὰς ψυχικὰς ἐνέργειας βλάπτουσα, σαφῶς ἡμῖν ἐνδείκνυται, ἐγκέφαλον αὐτὸν πάσχειν. *Apoplexia omnes animales actiones lædens, clarè nobis oſtendit, ipſum cerebrum lædi.* Senſû ac motû univerſum corpus privari nequit, niſi ſenſus ac motus principium cerebrum ſit affectum, ſecundum eundem *Galenum 1. de loc. affect. c. 2.*

Non itaque ſtamus à parte eorum, qui cor ut ſubjectum in theatrum trahunt. His non patrocinatur autoritas philoſophi *problem. 9. ſ. 1.* Vis ejus infertur verbis, nulla cordis hic mentio: docet ſolùm, quod τοῖς ᾗ γεραιτέροις ἀποπληξίαι, ὅταν ἀθρόον ληφθὲν ὑγρὸν ἐπιπέσῃ, καὶ δι' ἀσθένειαν τοῦ συμφύτου θερμοῦ παγῇ. *Senibus apoplexiæ oriantur, cum univerſus reſolutus humor incubuit, exquè imbecillitate nativi humoris concrevit.*

Nec adſtipulamur *Paracelſo*, qui *l. 2. paragr. cap. de gutta §. 4. cor* non ſolùm, ſed etiam *pulmones & jecur* apoplexiæ exiſtimat principium.

Nec innitimur opinioni, quam novitatis ſtudioſiſſimus *Helmontius tr. de ſede animæ* protulit, dum Archæum ſuum, qui utramque in omnibus affectibus apud eum tabulam facit, hîc quoque protrudit, ejusque ſedem ſtomachum, ceu verum ac genuinum proclamat ſubjectum. Accidere à mucilagine inſipidâ ac putridâ, à cavô ſtomachi in venas ejus prolapſâ probat *tract. de action. ignot. regim.*

CEREBRUM itaque primariam affectam ſedem, ac verum agnoſcimus ſubjectum. Non tamen excludimus *Cor*, ac *reliqua viſcera*, quæ per conſenſum ob ſitum ac connexionem, quæ inter has partes occurrunt, haud leviter quoque afficiuntur. συνῆφθαι γὰρ πάντως ἔδει τὰς ἀρχὰς τῶν διοικουσῶν ζῷον δυνάμεων, *conjungi enim oportebat animal omninò regentium facultatum principia.*

Cum de *parte cerebri affectâ* explicandâ cogitamus, magnum fermeque importabile humeris noſtris imponimus onus, difficile ſiquidem, ex tot magnorum virorum diverſis, [firmis tamen ratiociniis ſtabilitis] ſententiis, unam eligere. Faciendum intereà aliquid nobis.

In

In Cerebrô medullam habemus, ventriculos deſuper invenimus. *Galenus 3. de loc. affect. c.7.* de parte affectâ interrogatus, reſpondet: non SUBSTANTIAM affici, ſed ventriculos impleri. Id ulteriùs *2. de cauſ. ſymptom. c.7.* ex ſubitaneâ apoplexiæ generatione ac ſolutione, quæ ab intemperie ipſius cerebri nullô modô evenire poteſt, probavit.

VENTRICULOS affici dicit, quinam autem, an omnes? an ſolùm anteriores duo? aut medius tertius? an quartus cerebelli? non revelat.

Quidam aſſerere non erubeſcunt, *τὰς προσθίας κοιλίας, anteriores ventriculos*, uti *Galen. 9. περὶ ἐγχειρησ. c.4.* nominat, recentiorum verò alii *ſuperiores*, alii *laterales* appellant, primariò pati. Hi enim *ἅμα δ' οἷον ὀχετός τις εἰς περιττωμάτων ἔκροιαν ἐπιτήδειος, καὶ προκατεργάζονται καὶ προπαρασκευάζουσι τὸ ψυχικὸν πνεῦμα, & ductus ſimul ſunt & canalis ad ſuperfluorum effluxionem accommodus, & conficiunt, & præparant ſpiritum animalem, Galen. 8. de uſ. part. c. 10.* annuente.

Alii amplitudinem horum ſatis ſpectabilem conſiderantes, haud fieri poſſe, ut tam ſubitò hi obſtruantur, credidêre, *medium* ſeu *tertium*, in quem duo priores terminari videntur, ut primariò affectam induxêre partem.

Quartum alii apoplexiæ adſcribunt ſedem, qui poſterior ventriculus *Galeno*, ut & cerebelli ventriculus audit, *πάντων κοιλιῶν κυριωτάτη, omnium ventriculorum principaliſſimus*, ab *Herophilô* & aliis putatus, qui quamvis reliquis minor, vires tamen habet majores. Hic cum ſiccitatem in viventibus ſemper amet, ſi influxus excrementitiorum humorum in eum fiat, apoplexiam ſubitaneam ſequi, viâ ſpiritibus animalibus ad principium nervorum intercluſâ, *Patroni aſſertionis hujus* probant. Promicondi in diſtribuendis ſpiritibus animalibus officium huic attribuunt. Hanc forſan ob rationem *Arantius* tenui meninge præter morem aliorum, non obduci docet, quò liberior ſpirituum animalium in nervos ſit tranſitus.

Quartum ventriculum affici confirmat autoritate ſuâ *Riolanus l. 4. enchirid. c. 2.* Certum eſt ac indubitatum, *inquit*, ac multis experimentis confirmatum, in apoplexiâ obſtrui

ventriculos cerebri, ſive in choanâ, ſive, quod potiſſimùm, quarti ventriculi foramen, à pituitâ craſſâ ac viſcidâ, ibi hærente, quæ ſi non diſcutiatur ac removeatur, per choanam vacuata, lethum infert.

Sed nulli ventriculorum quidquam dignitatis attribui poteſt. Ex accubitû partium medullæ efformantur, extra eam, accidentariò magis quàm primariò. Diſtinctæ autem partes cerebri ſunt hôc modô, & tenui meninge interſtinctæ, ne tanta moles continuata per omnia, unâ in parte malè habens, ſtatim inficeret etiam alteram.

Nos in definitione pro ſubjectô *principium ſpinalis medullæ* declaravimus. Principium hoc ſpinalis medullæ conſtituitur ex quatuor caudicibus, duobus à medullâ cerebri, & duobus à medullâ cerebelli propagatis. Modus affectionis fuſiùs declarabitur, in

CAPITE IV,
quod cauſas inveſtigat.

PAlladis portas nemini aperire & ingredi, multò minùs regium felicis medicationis ſolium accedere datur, niſi qui cauſarum cognitione fuerit inſtructus. Ut à ſpirituum animalium ἐξιόντων ex cerebrô in ſingulas partes egreſſû omnes movendi ac ſentiendi vis, ita à tenuioris ſanguinis ſeu ſpirituum vitalium ex corde in cerebrum εἰσιόντων ingreſſu vivifici nectaris & animalium ſpirituũ ſuppeditatur materia. Vigente utrôque hôc motû, partes cerebrum & cor vegetè, quibus deſtinatæ ſunt, actionibus præſunt. Impeditô utroque actiones turbantur, ac microcoſmicæ machinæ ab apoplexiâ ruina imminet præſentanea.

Ἄμεσος ἡ αἰτία ἐστὶν ἡ μὲν ἐπίρρυσις τῶν ἐνορμοῦντων ψυχικῶν εἰς τὰ κάτω τῆς κεφαλῆς ἐπισχομένη. IMMEDIATA CAUSA eſt *influxus ſpirituum animalium per nervos in organa ſenſus ac motus prohibitus.* Officium nervorum ab antiquitate aſſignatum non convellitur ab iis, qui alimentalis ſucci delationem arteriis denegant, his adſcribunt, ſed rationibus minùs

nùs firmis ſuffulti. Econtrà nervos *αἰσθήσεως καὶ κινήσεως ἕνεκα* conditos duplici modô, quod animalem ſpiritum ad partes deferant, & ſenſibiles ſpecies ad cerebrum reducant, autoritate veterum Hippocr. ac Galeni, & recentiorum eſt ſtabilitum. *ὥς εἰ τμηθείη τὸ νεῦρον ἀκίνητόν τε καὶ ἀναίσθητον εὐθέως γίνεται τὸ μόριον, ὁμολογῆται πᾶσι τοῖς ἰατροῖς*, verba ſunt *Galeni l. de diſſect. nervor. cap. 1. quod inciſô nervô, ſenſû ac motû ſtatim privetur particula, ab omnibus conceſſum eſt medicis.*

Mediata proximior cauſa eſt, *τῶν ἐνορμόντων ζωτικῶν ἡ μὲν στέρησις, ἥδε ἄτακτος κίνησις, vitalium ſpirituum defectus, ex unâ parte, & motus inordinatus, ex alterâ parte.*

DEFICIT AFFLUXUS SPIRITUUM VITALIUM ob CIRCULATIONEM SANGUINIS IMPEDITAM.

Circulatio ſanguinis duos habet actus, invehendi à corde in cerebrum unum, evehendi ex cerebrô ad cor alterum.

Uterque impeditur ab *ἀπολήψει τῶν φλεβῶν, interceptione vaſorum ſanguifluorum.*

Primus cum impeditur, exoritur *τῆς συῤῥοῆς τοῦ αἵματος, καὶ τῶν ἐνορμόντων στέρησις, arterioſi ſanguinis & vitalium ſpirituum confluxûs defectus*, ob invehentium arteriarum obſtructionem vel compreſſionem. Non hîc accuſari queunt arteriæ carotides majores: talem hæc amplæ capacitatis vaſa non admittunt, ſed exiliores arteriæ carotidis rami, quà utrinque una per fornicatum, ſinuoſum, & canalis inſtar excavatum oſſis temporum foramen, craſſam meningem, gibboſa, obliquata, ſicque quaſi *σιγμοειδὴς* intrat, ibique in homine exile illud *δικτυοειδὲς πλέγμα, μέγιστον θαῦμα τῶν ἐνταυθοῖ, retiformem plexum, maximè omnium, quæ illuc ſunt, mirabile*, exinde *πλέγματα χοροειδῆ, plexum* ventriculorum magnâ ex parte, licet & mox à quartô ſinû venoſi accedant ductus, conſtituit.

Alter circulationis motus cum impeditur, ſanguiniſque poſt nutritionem cerebri & ſpirituum animalium reſidui, liberô quamvis per rete mirabile ingreſſû, egreſſus per tertium ſinum craſſæ meningis falciformis, *λῆνον torcular*

 pro-

propriè dictum, & quartum, qui *μεγάλη φλέψ magna vena* à Galenô dicitur (ex quibus in naturali ſtatû, ut vinum in ſubjecta vaſa, ita ſanguis in ſinus craſſæ meningis laterales, ex his in venas jugulares & cor labitur) prohibetur ob ſimilem ἀπόληψιν à compreſſione vel obſtructione, reſtitant ſanguis ac ſpiritus, copiâque gravant & pondere, ut baſis cerebri & ſpinalis medullæ prora ſubſidant, ſicque egreſſus ſpirituum animalium ordinarius in nervos inhibetur. Inde

Altera mediata cauſa. Inordinatus motus ſpirituoſarum ſanguinis partium fit, cum ingreſſæ plexum choroidem & cerebrum, per ſinus craſſæ meningis exitum non inveniunt, ſed potiùs in ſeipſos agentes, velut irati, vagabundo motu actiones principes interturbant. Inde subsidit principium medullæ ſpinalis ſpiritibus deſtitutum, ſicque meatus anguſtantur.

Sanguis anguſtiam hanc δι' ἔμφραξιν ἢ πήγνωσιν *per obſtructionem vel compreſſionem* meatuum evidentium in principiô nervorum etiam in momentô excitans, meatusque anteriores invehentes, rete mirabile & plexum choroidem intercipiens, varii poteſt eſſe generis.

Serosus vix locum invenit, tenuitate ſuâ utitur ad perrumpenda clauſtra quævis.

Biliosus minus promptus athleta eſt, ob λεπτομέρειαν meat ac permeat, circulationique favet, nec facilè in viâ ſubſiſtit.

Pituitosus craſſus melancholicus, ab impuritatibus chyli nondum ſatis depuratus, commodus eſt ad hanc τῶν ἀρτηριῶν ἀπόληψιν, ab intrà.

Vaporosus calcis, muſti, vini aut cereviſiæ ferventis fumis inquinatus, inſpiratione attractus, aër, ſanguinem in corde & cerebrô figere poteſt, ut marpeſiæ cautis ad inſtar cum ſpiritibus moveri locô neſciat, animalesque ſpiritus fixi ſtent & attoniti.

Recentiores nonnulli à ſpirituum animalium, in lympham converſorum per venas reducendorum circulatione impeditâ affectum hunc derivant. Modus autem explicatu difficilis.

Chi-

Chimici cum nebuloſis mercurii cremoſi exhalationibus in cerebrum elevatis & concluſis, generationem hujus affectus adſcribunt, innituntur dubiô fundamentô, quod actû realiter, ſecundum ſpeciem, non mortua ſed viva, omnia inſint microcoſmo, quæ macrocoſmo.

A CAUSIS MEDIATIS PROXIMIORIBUS, ad REMOTIORES progrediendum, quas concinnâ methodô in NATURALES, NON NATURALES, AC PRÆTERNATURALES diſtinguimus.

NATURALIUM in claſſe ſe offert TEMPERIES, ad frigiditatem præcipuè ac humiditatem proclivis. Capitis magnitudo ac imbecillitas, ut & cervicis brevitas hûc quoque referuntur. ÆTATEM ſenilem huic affectui proclivem pronunciat *Cous 3. aphor. 31.* ubi apoplexiam inter ſenum retulit morbos. HÆREDITARIA DISPOSITIO, uti in aliis, ſimiliter & in hôc multum facit affectû, ut bonorum, ita & malorum paternorum hæredes fiant poſteri. In *ſemine* actualiter apoplexiam latere vult *Franc. Oswald. Grembs l. 2. c. 1. §. 10.* quod tamen abſolutè nullus forteàn affirmabit. CONTAGIUM hic aliquid poſſe, vix admittendum, ni diſpoſitio inſignis adſit.

NON NATURALES ſenariô comprehenduntur numerô. AER aquilonius pluvioſus accuſatur ab *Hippocr. 3. aph. 23.* confirmatur à *Foreſtô l. 10. obſerv. 70.* Radios lunares ſub iis ambulantes ſideratos effeciſſe *Alexand. Benedict. l. 1. c. 33. de morbor. curat.* probat. Exhalationibus contaminatus, qualeſcunque etiam eæ ſint, ſymbolam addit. A carbonum fumô in conclavi calce recens illitô, obiit Q. Catulus, *Velleio Paterculo l. 2. hiſtor. c. 22. edition. Bœckleriana* referente. Simili fatô Jovianum Imperatorem obiiſſe, ex *Marcellinô Camerarius* refert, *centur. 1. operar. ſucceſſiv. c. 27.*

SOMNUS nimius crudos excitat vapores, ad cerebrum qui elevantur. Somnus à ſumtô ſtatim cibô, præcipuè meridianus valdè nocivus. Decubitum indecentem aliqui quoquè accuſant. VIGILIÆ nimiæ, quia *divinô ſene 2. de rat. vict. acutor.* teſte, cruditates cumulant, calculum adjiciunt ſuum.

Motus ac quietis habenda quoque ratio. Vita ſedentaria ac otioſa variorum affectuum ſtatuitur cauſa. Vehementia motus humores concitat, & quod pravi aliàs ſopitum quaſi latuit, ſtimulat, & ad tumultuandum inſtigat.

Cibus ac potus multum conferunt. Quantitas horum nimia ingeſta, coctionem impedit. Qualitatibus pravis ſcatentes vitioſam præbent alimoniam. *Ebrietas* quantum in hôc valeat, præter exempla varia *ab* autoribus adnotata, quotidiana comprobat experientia.

Excreta ac retenta ſi vel in exceſſû, vel in defectû peccent, coctiones perturbant, unde noxii caput ferientes aſcendunt vapores. Nimia excretio totum refrigerat corpus. Evacuationes ſanguinis ac humorum ſuppreſſæ varia concitant incommoda.

Animi pathemata humores commovent. Præ nimiâ lætitiâ, irâ, mœſtitiâ quosdam ſubitò expiraſſe, hiſtorica nos informant monumenta *Hildani, Foreſti, Zacuti, Luſitani*, exemplis illuſtrata.

Præternaturalis adducitur melancholia, teſte *Coo, 2. Coac. prænot. c. 23. t. 2.* Cerebrum ſiquidem valdè debilitat, vis externè illata, ictus, contuſiones, fracturæ vel vulnera partis hujus ſimùl accuſantur.

CAPUT V

differentias exponit.

Generis ratione *duæ* proponuntur ab *Hipp. 2. aphor. 42.* differentiæ: unam vocat ἰσχυρὴν *fortem*, alteram ἀσθενέα *debilem*.

Fortem quadripartitam propoſuit *Galen. in comment.*

Acutissima illa eſt, in quâ planè quaſi abolita nobis videtur reſpiratio, ablata quamvis non ſit reapſe penitùs, *reſpirationem* ſiquidem *alicui ſi adimas omnem, mortem illicò afferes*, ita *Galen. de uſ. part. c. 1.* loquitur. Unde Apoplexiâ demortui, ſvaſû peritiorum medicorum, ante triduum vel comple-

pletas 72. horas, humo non ſunt committendi, cum reſpiratio ſenſus noſtros latere, nobisque illudere poſſet, ut viventi adhuc, mortui nomen iniquè imponeremus. Exempla notabilia inter alios afferunt *Amat. Luſitan. centur. 4. curat. 23. Foreſt. l. 10. obſ. 79. Schenckius obſ. 150.*

Ab acutiſſimâ hâc ita dictâ, parum ſecedit VEHEMENS. In hâc reſpiratio præſens adhuc ſummâ operatur cum vehementiâ ac difficultate, adeò, ut cum ſtertore ſpuma ad os protrudatur.

MINUS VEHEMENS ſequitur. Læditur quidem in hâc reſpiratio, non tamen adeò violenta eſt, inæqualis tamen ac inordinata; modò enim crebra, rara modò, nunc alta, nunc humilis obſervatur.

DEBILIS in reſpiratione aliqualem ſervat ordinem, & in hemiplexiam vel paralyſin alterius lateris, vel linguæ deſinit.

Magnam ac *parvam* conſtituit *Helmont. tr. de duumviratus jure p. 248.* Parvam ſpiritum influentem, magnam inſitum efficere vult.

Alia genuina eſt & formali ſuâ vi contenta, alia miſta ex Apoplexiâ ac Epilepſiâ, quam fuſè ac enucleatè explicant *Adrian. Spigel. libro de ſemitertianâ, & Sennertus in libris practicis.*

SUBJECTI ratione, *eſſentialis* eſt omnis, quæ ab obſtructione, compreſſione, vel ſubſidentiâ cerebri fit. Per *conſenſum* tamen appellari poteſt ratione materiæ alibi generatæ, & ad caput translatæ. Inde omnium viſcerum apoplexias conſtituit *Paracelſus.*

CAUSARUM ratione, alia hæreditaria eſt, alia acquiſita, alia *à rebus in noſtro corpore generatis* producitur, ab humoribus omnium gentium.

A *vi externâ* cum vehementiâ illatâ quæ dependet alia ab ictû, contuſione, vulneribus, &c. A ſonitû exploſæ bombardæ exortam proponit *Zacut. Luſitan. centur. 3. curat. 22.*

Alia primigenia eſt, alia recidiva, per ὑποστροφὴν ex reliquiis paroxyſmi prioris orta.

CAPUT

CAPUT VI

diagnoſtica ac prognoſtica re- cenſet ſigna.

AB exactâ morbi cognitione omnem ægri dependere ſalutem, æquè rationi conſentaneum, ac experientiâ comprobatum. Accurata cognitio ad intimiora morbi penetralia præbet adytum, ejus machinas nobis detegit, & quibus armis obviam eundum, prudenti diſpicit conſiliô.

Per SIGNA hæc acquiritur cognitio, quæ in noſtrô affectû partim imminentem præſagiunt, partim præſentem ſubjectumque demonſtrant, & cauſas ejus ab invicem diſtinguere docent, partim eventum ſalutarem vel infauſtum pronunciant.

IMMINENTIS SIGNA ſunt *αἱ ναρκαὶ καὶ ἀναισθησίαι, ſenſus hebetudo & vacuitas*, ut ſcitè *Cous 2. coac. prænot. c. 1. t. 2.* Oriuntur à defectû ſpirituum, in quinque externis ſenſoriis. *Senſus amiſſio* ſubitò ac ſine manifeſtâ accedens cauſâ proximum notat affectum. *Vertigo* frequens diſpoſitionem ad mox ſecuturam apoplexiam adeſſe præſagit. *Incubus* multis vicibus moleſtans, *dolores* ac *gravitates* capitis ſubitanei, affirmante *Coo 6. aphor. 51.* hujus affectus prodromi. *Tinnitus aurium* ac *linguæ balbuties* aliquid ad imminentis prædictionem conferunt, ex mente *Hippocr. 7. aphor. 40.* *Stridorem dentium* in ſomnô ac *jugularium venarum intumeſcentiam*, alii addunt. Singula tamen hæc creberrimè occurrunt ſine ullô periculô. Accuratè imminentis ſigna delineavit *Fernel. l. 5. de part. morbor. ac ſymptom. c. 3.* Ex *Colli brevitate* Apoplexiam prædicere vult *Franciſc. Oswald. Grembs l. 2. c. 1. §. 10. arbor. integr. ac ruinoſ. homin.* Signum in manû ac fronte gerere eos, qui hoc affectû ſint interituri, addit

PRÆSENTIS apoplexiæ ſignorum inſignis occurrit farrago.

I. GENERIS ratione petuntur, à *læſis actionibus*, omnes ſiqui-

ſiquidem periêre quaſi ſenſus in his ægrotis. *Modus læſionis* quoque adfectum præſentem detegit. Subitò apoplectici, ὥσπερ οἱ ἀστερόβλητοι, fulmine quaſi percuſſi cadunt in terram, immoti mortem mentiuntur. Aufertur vox, exiguus obſervatur anhelitus, omnia pendent membra inde gravata: ῥέγχος ἀπὸ λύσεως, *ſtertor à reſolutione*, cum ſpumâ circa os adeſt. Rigor ac torpor in extremitatibus artuum occurrunt, nil niſi color faciei adhuc vivax. Pulſus initiô tardus ac languidus, auctô verò malô debilior ac crebrior.

Hæc ſigna, ſi in patiente ſe nobis offerant, apoplecticum pronunciare poſſumus, quamvis multi dentur affectus, ſimilia ſigna habentes. Circumſpectione itaque medico opus, ne non levi ſine culpâ ac famæ naufragiô in denominandô affectû errorem perpetret.

Diſtinguitur verò apoplexia certis indiciis

A LETHARGO. Somnolenti quamvis ſint lethargici, excitantur tamen, quod apoplecticis non accidit. Febris deſuper invadit illos, hi ſine febre inveniuntur.

CARUM ab apoplexiâ diſtinguimus Tactû. In Carô omnibus ſenſibus demptis Tactus remanet, puncti ſentiunt ac partem movent, ſecus ac in apoplexiâ: accedit, quod ſenſim invadat Carus, reſpiratione manente liberâ: nec hæc, uti apoplexia, deſinit in paralyſin.

In SYNCOPE pallor faciei adeſt, ingens contractio oris obſervatur, in apoplexiâ rubor faciei, membrorum omnium laxitas.

A CATARRHO ſuffocativô diſtinguitur. Relinquit ille ſenſus incolumes interceptâ quamvis reſpiratione. ῥεῦμα ὁρμώμενον à totô corpore per venas in pulmones defluens ſanô ſenſû præditos ſuffocat, apoplexia omnes ſenſus aufert.

In UTERI SUFFOCATIONE, color faciei cadaveroſus, frigus corporis univerſi, reſpiratio liberior obſervantur. Reſpiratio ſi tollatur, pulſus ſimùl tollitur, qui remanet in apoplexiâ. Hypogaſtria inſigniter dolent à furibundis vaporibus jactata. Eapropter ſe quaquaverſum movent, in apoplexiâ nullus motus, nullus perſentitur dolor.

In EPILEPSIA motus adſunt convulſivi, omnia membra inordinatô quaquaverſum trahuntur motû, in apoplexiâ contrarium obſervatur.

In ECSTASI melancholicâ pulſus ac reſpiratio obſcurantur, ægrique excitati mira proferunt.

A PARALYSI, in quam etiam ſæpiùs mutatur, differt, ratione vehementiæ, quæ non ita acriter afficit in paralyſi: unum hic vel alterum latus ac lingua ſolùm patiuntur.

II. SUBJECTUM, an per eſſentiam patiatur, an per conſenſum certæ partis ſubjectæ? hujus prægreſſæ actiones oſtendunt.

III. CAUSARUM ratione à quonam humore excitatatus ſit affectus, temperies ac diſpoſitio corporis indicant. Ex ictû, caſû, contuſione an ſit, anteacta probabunt.

CAPUT VII

prognoſin ſalutis ac mortis, durationis tempus, & eventus modum explanat.

PRimum prædictionis fontem univerſalem, GENERIS ratione detexit *Aretæus l.1. curat. acutor. c. 4.* cum apoplexiam vocat ἰσχυρὴν, & *Trallianus* τρόπον τινὰ θάνατον quodammodo mortem. Omnis apoplexia periculoſa eſt, ob affectæ partis nobilitatem, & conſectariam reſpirationis interceptionem, indeque τὴν σωτηρίαν τῆς καταψύξεως impeditam.

Specialiùs vitæ periculum depinxit *Hippocr. 2. aphor. 42.* λύειν ἀποπληξίην ἰσχυρὴν μὲν ἀδύνατον. ἀσθενέα δὲ οὐ ῥηΐδιον: *ſolvere apoplexiam fortem impoſſibile, debilem verò non facile.* Ex reſpirationis læſione de vehementiâ judicandum cenſuit *Galen. 3. de loc. affect. c. 7.* Acutiſſimâ ac fermè incurabilis, in quâ ablata planè videtur reſpiratio. *Mitior*, ſi reſpiratio adeſt, ordinem licet non obſervet. *Facilis* dicitur illa, in quâ aliqualis reſpirationis obſervatur ordo, curatû tamen ſatis difficilis, poteſt ſiquidem in hâc, ni robur naturæ inſigne, ad vehementiorem fieri tranſitus.

Peri-

Periculoſus eſt hic affectus, ob cordis interceptum motum, originem qui habet à nervô cordis læſô, ſpiritus animalis in cor, ad motum ejus haud parum conducibilis, influxus intercipitur.

Spuma ac stertor mali patefaciunt vehementiam, præcipuè ſi catarrhalis ſpuma non ſit, ſed à concentratis ac in liquorem transmutatis fuliginibus in pulmonibus debilitatis concreta, ac in fauces miſſa. *Stertor* cum muſculorum thoracis ac laryngis reſolutionem indicet, periculi graviſſimi augur.

Febrem ſupervenientem ſolvere apoplexiam, *Cous 6. aph. 5.* aſſerit. Acutam ac fortem eſſe debere ſectatores aſſerunt. Recentior ætas aliena fermè ab hâc opinione, febres non admittit huic affectui conducibiles, cum superveniat gravius periculum.

A venæ ſectione, ſi nulla functionum animalium ſubſequatur reſuſcitatio, omnis ſalutis ſublata ſpes, ſi *Celſô* adſtipulemur.

Subjecti ratione, majus ab eſſentiali metuendum periculum. Curatû difficilis ab hæreditariâ diſpoſitione ortum quæ traxit.

Causarum ratione malum ſecundum pertinaciorem judicatur obſtructionem, periculoſiùs, quod à *melancholiâ*. Quæ ab *externis injuriis* apoplexia, ob ſanguinis extravaſationem, periculoſiſſima judicatur. *Graviùs* ab hôc malô periculum imminere juvenibus, mitiùs ſenibus, aſſerunt multi. *Alium gravem morbum* quæ ſequitur, inſanabilis putatur, natura ſiquidem ab antegreſſâ pugnâ laſſata ac debilitata, novo ac vegeto huic hoſti reſiſtere impotens, manus dat victas, palmam relinquit atque ſuccumbit.

Longus non eſt hic affectus, ſed Brevi ſuum percurrit ſtadium, metamque aut attingit aut aberrat ab eâ. Spatiô 24. horarum multoties mortem infert.

Modum eventus salutarem ſpondet *debilis*, in alium morbum, ut paralyſin cum ſit transmutatio. Ad partes

 igno-

ignobiliores tunc pellitur materia à naturâ, vires ſibi adhuc ineſſe monſtrante.

Simile periculum æquè dextro ac ſiniſtro lateri imminere credendum, nullus hic principatus, nulla præexiſtentia, nullum prædominium.

Per *fluxum oris phlegmaticum* ſalutarem fieri interdum eventum *Sennert. in praxi* obſervavit, cui fidem meritò habemus.

Ad MORTEM terminatur, conculcatô calore nativô, ob non reſarcitum defectum *τῆς καταψύξεως debiti cordis refrigerii.*

CAPUT VIII

curationem abſolvit methodô indicationum propoſitâ, & chirurgicis præſidiis in paroxyſmô.

PRælibatis his, verum medicinæ finem τὸ ἐργάζεσθαι καὶ πράττειν intendentem attendentes, ad affectus properemus curationem.

Debellandus inſidioſus hic ac infenſus vitæ antagoniſta armis, ex Galenicis ac Paracelſicis petitis armamentariis.

Hæc vel in ipſô PAROXYSMO adhibenda, vel EXTRA EUM ſunt conducibilia.

PAROXYSMI tempore prudenti celeritate applicentur medicamina, ne longâ deliberatione, potentia fruſtretur, non deducta in actum.

Qualia adhibenda, ab indicationum informamur trigâ. Aufert θεραπευτικὴ cauſam proximam, & ſic præſentem imminuit paroxyſmum: προφυλακτικὴν reſpiciens *præſervatoria* extra paroxyſmum quas offendit cauſas ac impuritates ſupprimit, & futuram præcavet invaſionem. *Vitalis* ſubſidiô venit, partium ſuccumbentium conſervationem, virium robur debilitatum confortando, intendens.

Indi-

Indicantur igitur in PAROXYSMO materiæ obſtruentis ablatio, vaſorum apertio, irruentium humorum in plures partes revulſio, partium mittentium ac recipientium corroboratio.

Quæ his poſtulatis reſpondent præſidiorum materiæ, ex tribus uſitatis petuntur fontibus.

Accerſitus medicus, ut æger in locô temperatô locetur, curabit, ſupernè parumper, accliviore locô poſitô capite, quo reſpiret liberiùs, ac ſanguis circuletur faciliùs.

Ex CHIRURGICO FONTE proderunt *corporis* CONCUSSIONES: extremorum cum calidis linteis FRICTIONES, quæ commodè cum ⊖*e apopl. Minſ.* vel ⊖*e ex* ☠ *aq. apopl. præp.* it. ⁜ ⊕*lat. benedict.* inſtituitur. Verticillo, temporibus ac naribus balſama, olea ac aquæ cephalicæ, fragrantia calida inungantur.

LIGATURÆ artuum vehementes proſunt, per intervalla nunc relaxatæ, nunc conſtrictæ.

CUCURBITULÆ cum vel ſine ſcarificatione appoſitæ revellendo ſatisfaciunt expectationi, variis partibus, ſcapulis, brachiis ac cruribus applicantur. Ad cucurbitulam ſub vertice, regioni ſuturæ coronalis ac ſagittalis appoſitam, in deſperatô hoc affectû, tanquam ad ſacram anchoram confugit *Fracaſtorius*, nutibus indicans deſiderium, ſed non intellectus periit. *Zacut. Luſit. hiſtor. 33. medic. princ. libr. 1.* eandem commendat occipiti appoſitam; Juvat quatenus per vaſa capillaria, quæ ex ſinû tertiô craſſæ meningis per ſuturas & foraminula in cutim repentia, deſinunt, copiam ſanguinis in cerebrô medullam & nervorum principium comprimentis tollit.

VENÆ SECTIO divinum illud ac ſalutare levamen an conveniat? diſpiciendum. Adhibere eandem jubet *Cous 4. de rat. vict. acut. t. 24. Galen. in comm.* ἰσοῤῥόπον μὲν ἰητήριον, ὡς μεγάλῳ πάθει μέγα βοήθημα φλεβοτομίη. *Æquale adjutorium, utpote magnô morbô magnum remedium eſt V. S.* Poſt ſanguinis miſſionem *inquit Celſ. l. 3. c. 28.* ſi non redit motus ac mens, nil ſpei ſupereſt. Magni itaque æſtimanda, præcipuè ſi ſanguis

 peccet

peccet in totô corpore, plethora & æqualis omnium humorum copia adſit, viriumque conſtans præſentia. In apoplecticô quinquagenariô omnibus aliis fruſtrà tentatis ſola hæc profuit.

Locus varius denominatur ab autoribus. Si totum corpus impletum, vena baſilica, cephalica, aut mediana dextri brachii aperitur. Si hæmorrhoidum aut menſtruorum adſit ſuppreſſio, venam pedis ſecare jubent Galenici. Frontis & narium venæ etiam aperiri queunt. Venarum jugularium apertionem disſuadent ſanè multi. Aſt ſummô cum fructû externas apertas fuiſſe *Roſſet. l. de part. cæſar.* & *Severin. de medic. effic.* probant.

QUANTITAS emittenda ex ſanguinis copiâ æſtimatur. Hæc accuratè obſervanda, ἢν γὰρ σμικρῷ πλέον ἀφέλῃς, προσαπεπνίξας τὸν ἄνθρωπον, *ſi enim paulò plus detraxeris, hominem ſane jugulabis.* Repetitis potiùs, ſi poſt primam, ægri aliqualem à deteriori ad meliùs percipimus mutationem, vicibus inſtituendam, communis eſt opinio.

Tempus commodum in hâc expectari nequit, cum moram affectus non patiatur, antè omnia alia adhibita convenit, modò ſanguis abundet.

ARTERIÆ temporum minores in neceſſitate quoque aperiendæ.

VESICATORIA conducibilia cenſentur in forô practicô. *Henr. ab Heer obſerv. 21.* ſingulari ἐγχειρήσει cucurbitulam ſtupa ardenti impletam cuti imponit, & veſicas concitat.

HIRUDINES laudantur à *Nymanno in tr. de apopl.* à quorum tamen applicatione, ut de periculô nil dicamus, abhorrent noſtri ægri.

CAPUT IX

pharmaceuticas præſidiorum proponit materias, in paroxyſmo.

AD evacuationem materiæ ante omnia commendamus ſequens Enema. Quod

℞. *herb.*

℞. *herb. parietar.*
beton.
ſalv.
rut.
origan.
primul. ver.
chamœdr. an. M j.
centaur. minor. Mß.
fl. chamœmel.
lavendul.
ſummit. aneth. an. p. iv.
ſem. carv.
fœnic.
pæon. an. ʒ ij.
rad. imperator.
pyrethr.
ireos flor.
pæon. an. ℥ i ß.
Coq. in ſ. q. a. ſ. colat. ℥ x. *adde*
& in hâc diſſolve
elect. bened. laxat.
diaphœnic. an. ℥ j.
ol. chamœmel.
rutar. an. ʒ j.
ol. diacolocynth.
Quercet. ℈ ß.
mell. roſat. colat. ℥ j.
⊕*is commun.* ʒ ij.
M. F. Clyſma. Applicetur.

Suppositoriorum quoque non ſpernenda efficacia.

℞. *ſpec. hier. picr. c. agar.* ʒ ij.
ſem. carv.
rut.
pulv. helleb. alb. an. ℈ ß.
⊖*is gemm.* ℈ j.
c. ſ. q. mellis anthoſ.
f. l. a. ſuppoſitorium.
Illin. ol. diacolocynth. D. in ſcatulâ S. Zäpflein.

Ore assumenda emetica à quibusdam multorum adinſtar æſtimantur medicamentorum, imò unica curationis radix & aſylum ægrorum, præcipuè ſi pituitoſus humor in cauſa. Cruditates ſiquidem expurgantur, corpus per vehementem motum calefit, materia pituitoſa viſcida, glacialis, frigidi veneni notam & vim habens, movetur, ſpiritus motâ materiâ exagitantur, & quæ hactenus ſopitæ delituêre facultates expergefactæ ſe movent, hoſtem oppugnare intendentem, impugnantes.

E Chimicorum penû depromuntur ♁ta, ☿lia, ⊕lata.

Croci metallorum vulgaris gr. iij. à vehementiſſimâ apoplexiâ, dum Romæ viverem, æger excitabatur à D. Guidone Poterio Practicô famigeratô, inunctis ſimùl faucibus ol. cinamomi.

Petrus

Petrus Poterius pathologia ſpagyrica c. 7. roboratô prius calore nativô, qui glaciali venenô fermè extinguitur, per *eſſent. roris marin.* & ♁ *alcooliſ. æquali portione* ʒ j. *miſta*, & corpore quaſi per febrem calefactô poſt elapſam horam propinat, ⊖is ⊕li ʒ j. *in aq. ſalv.* Secretum hujus curationis in eô conſiſtere judicat, quoniam per motum illum, quô ventriculus pectusque ſurſum ac deorſum commoventur, ſumma obſtructio tollatur, viſcoſaque glutinoſa & veneno glaciali infarcta protrudatur citò, tutò, jucundè. Citum auxilium eſt neceſſarium, ne malum per longas invaleſcat moras & tutum, quod naturam non gravet.

℞. ⊖ ⊕li ex ☿ *parat.* ℈ij. *aq. ſalv.* ℥ß.
diſſolutione factâ in mortariô cum piſtillô adde
ſirup. de betonic. ʒ v. *oxyſaccar. emetic. Minſ.* ℈ j.
M. Detur in fictil. S. Brechtränckletn.

℞. *roſ. vit. mineral. Angel.* *inf. in vino vel liquore*
Salæ g̃. vj. *appropriatô*
Filtratum d. in fictili. S. Brechwein.

In robuſtioribus datur in ſubſtantiâ, cum *conſervâ fl. pœoniæ.*

Verùm ſummâ hic opus cautione. 1. deglutitionis actio læditur, 2. deſunt vires liberæ, ad vomitionis motum neceſſariæ. 3. minera non in εὐρυχωρία ventriculi, ſed in vaſis cerebri remotioribus hæret, impetus ille eò pertingere nequit. 4. Excrementitia glacialis pituita non peccat, ſed ſanguis pituitoſus. 5. Thoracis concuſſio levis poteſt præſtare adjumentum. 6. caput repletur vaporibus & anxietas augetur. 7. raro optatus ſequitur eventus. Viſi, quibus ventriculus quidem motus, ſed nulla ſequuta evacuatio.

Purgantia per alvum, modò aſſumi queant, in liquidâ formâ ſunt tutiora.

℞. *extract. catholic.* ʒ j. *adde extr. caſtor. liquidi* g̃. iij.
diſſolv. in aq. ſalv. ℥ ij. *M. F. l. a. potiuncula*
D. in fictili S. Laxirtränckletn auf einmahl.

Lac ſcammonii ad ʒj vel ʒiß. concinnè adhibetur.

Errhina fortiora multum pollicentur operæ, evacuatô priùs corpore adhibita.

℞. *pulv.*

℞. *pulv. majoran.* p. vj. *caſtor.* gr. vj.
nuc. moſchat. no. j. *pulveriſ. inſtillentur.*
ſem. nigell. ʒß. *ol. aniſ.*
fl. lil. convall. p. ij. *ſuccin.* an. g. ij.
M. F. pulv. D. ad chartam S. Nieſepulver.

Confortantia ac facultatum tenorem reſarcientia nullatenus deficiant.

Interne itaque præter alia ſpecifica & ſequentia adhiberi poterunt.

℞. *aq. ceraſ. nigr.* *eſſ. fl. anth.*
lil. convall. *lil. convall.* an. ʒ ij.
meliſſ. c. vino an. ℥ j. *ſalv.* ℈ ij.
apoplect. D. Rolfinc. ʒ vj. *quint. eſſent. Mathiol.* ʒ j.
ſirup. de betonic. ℥ j.
M. D. in fictili. S. ſonderlich Stärckwaſſer.

Specificum cephalicum *Magnif. D. Michaëlis, Præceptoris ac Promotoris mei æternum deprædicandi*, mira facit, per ſe in cochlear. aq. apoplect. vel appropriatæ alterius ſumtum. Admiſcetur inſuper aliis.

℞. *aq. meliſſ. c. v.* *ſpecif. cephal. D. Mich.* ℈ ij.
lil. convall. c. v. *ſir. fl. tunic.*
an. ℥ iß. *betonic.* an. ʒ vj.
M. D. in fictili. S. Stärcktranck auff einmahl.

Vel ℞. *aq. apopl. D. Rolf.* ʒ iij. *ſpir. C. Cerv.* ℈ j.
carfunc. *ſir. fl. pæon.*
ſalv. *ſtoech. arab.* an. ʒ iij.
meliſſ. an. ʒ i ß. *conf. diaplir. archont.* ℈ j.
M. F. potio D. in fictili. S. Stärcktäncklein auf einmal.

Haud parum præſtabit *Theriaca* faucibus illita. *Spiritus cran. human. c. ſpir.* ⊖*is parat.*, *ac ſpir. ſanguin. humani* quoque conveniunt. *Sal. volatile cranii humani, cornu ac ſanguin. cervi, alcis, viperarum* ad gr. ij. iij. vel iv. *in aq. apopl. infuſa proſunt.* *Extr. caſtor.* efficaciſſimum in hôc affectû medicamen.

Externa naribus ac temporibus illita multum conferunt ad ægri ſalutem. In hunc finem.

℞. *aq. meliſſ. c. v.* *ſpir. ceraſ. nigr.* ℥j.
fl. lil. convall. c. v. an. ℥iß. *acet. rutac.*
aq. apopl. ad extra ℥ß. *lil. convall.* an. ℈j.
M. D. in vitrô. S. Euſerlich Anſtreichwaſſer.

Vel ℞. *fl. ſalv.* *ſem. nigell.*
lil. convall. *cubebar.* an. ℈j.
roſar. *gumm. galban.*
anthos, meliſſ. an. p. j. *rad. ireos florent.* an. ʒj.
Conciſ. contuſ. D. in nodulô S. Richpüſchlein.

Balſama apoplectica varia in officinis reperiuntur.

℞. *balſam. cephal. D. Michael.* ʒj.
D. in pyxide eburneâ. S. SchlagBalſam.

℞. *balſam. apopl. D. Rolf.* ʒij. *ol. ſuccin.*
ol. rutac. bacc. junip. *lavend.* an. ℈j.
deſtill. an. ʒiij. *pulv. caſtor. euphorb.* an. ʒß.
C. ſ. q. ceræ f. l. a. linimentum. D. in pyxide. S. Stärckſälblein.

Inungantur vertex, tempora ac nucha.

Sacculi calidis repellentibus ac cephalicis impleti applicentur: frigida repellentia non ubique adhibenda.

Smaragdus à collô ægri pendeat, amuleti locô.

CAPUT X

Præſervationem extra paroxyſmum proponit.

HIc quoque vigilandum, politicorum, *qui nihil in bellis perniciosiùs, quam hoſtem quamvis imbecillem deſpernere,* judicant, ſequuti monitum cenſemus. Omnes itaque intendamus nervos, ſeriâque ac alacri laboremus operâ, ut cauſæ removeantur, materiæ peccantis ſcaturigo exhauriatur ac exſiccetur, ſingulæ deſuper partes roborantibus fulciantur. Eapropter anteà poſitis addimus, Ex

Chirurgico fonte venæ sectionem, quæ, quocunque modô peccet ſanguis, proderit, Vere ac Autumô adminiſtrata. cucurbitularum ſcarificatarum appoſitio ſingulis iteretur menſibus. fonticuli cùm caput levandi laudabili polleant vi, non parvi pendendi, brachiis ac cruribus appliciti. setaceum in cervice utile, candenti ferrô factô ulceri inſerendum. Ex

EX PHARMACEVTICO fonte, humorum ſaburram educentia primò occurrunt. *Lenientia* præcedunt, ſequuntur præparantia, agmen claudunt purgantia.

CLYSTER in cauſâ PITUITOSA talis convenit.

℞. *herb. rut.* *ſem. cartham.* ʒ iij.
ſalv. *fœnic.*
☿ial. *rut.* an. ℥ß.
beton. meliſſ. an mj. *prunor. damaſcen.* no. vij.
ſum. centaur. min. mß. *radic. ireos noſtrat.*
fl. lil. convall. *ariſtoloch. rot.* an. ℥j.
primul. ver. *Coq. in ſ q. a. ſimpl.*
ſtoech. arabic. an. p. iv. *adde & in hâc diſſolve*
elect. bier. picr. c. agar. ℥j. *ol. rutæ*
⊖is apoplect. vel rutæ ʒj. *chamæmel.* an. ʒ ij.
M. F. Clyſma. Applicetur

In MELANCHOLIA humectantia appropriatis concinnè admiſcentur.

Si Clyſteres æger reſpuat, per os ASSUMENDA præſcribi queunt varia.

℞. *fol. ſenn. Alexandr.* ℥ß. *inf. in ſ. q. aquar.*
fl. lavendul. anth. *ſalv.*
ſtoech. arabic. an. p. j. *primul. ver.*
cardamom. cubeb. an. ℈ij. *fl. ceraſ. nigr.* an. q ſ.
Stent in infuſô per noctem, manè colentur.
colatur. adde *ſirup. meliſſ.*
ſcammon. ♀rat. g̃. vj. *ſtoechad. arab.* an. ʒ ij.
M. F. Potio. *D. in fictili.*

S. Laxirtränckleín auff einmahl.

℞. *M. P. ♀rear. Quercet.* ℈j. *cum ſir. fl. prim. ver.*
de ſuccin. Craton. ℈ß. *q. ſ. f. l. a.*
extr. trochiſc. alband. g̃. ij. *pilul.* no. xxvij.
ol. ſalv. g̃. iij. *Aſperg. pulv. rad. ireos florent.*
D. in pyxide. **S. Purgir Pillen auff einmahl.**

VOMITUS in naturis, quæ per hunc ſe exonerare ſunt conſvetæ, erit proficuus, ſi præcipuè humorum vitioſorum copia ventriculum gravet.

℞. *oxyſaccari emetic.*
Minſicht. ʒ j.
S. D. Brechſafft.

℞. *pyror. muſchatellin.*
conditor. no. ij.
excavatis indantur

℞. *hellebori ſm Heurn.* ℥ j.
inf. in vino malvaticô per noctem,
expreſſum mane detur.
fl. ☿*ii argenteor.* g̃. iij.
D. in pyxide figulinâ.
S. Brechbirn auff einmal.

Evacuationi ita in primis viis cum ſucceſſû præmiſſâ, ALTERANTIA ſuccedant.

Parantur hæc ex calefacientibus ac ſiccantibus, cum *pituita* accuſatur. *Melancholia* calidis ac temperatè humidis corrigitur.

℞. *aq. ceraſ. nigr.*
roſar.
veronic. an. ℥ ij.
eſſent. fl. ſalv.
lil. convall.
citri an. ʒ ij.
caſtor. g̃. v.
ſpir. C. Cerv. g̃. xv.
lil. convall.
⊕*li apoplect.* an. ʒß.
ſirup. ceraſ. nigr.
corall. rubr.
fl. pæon. an. ℥ j.
fecul. pæon. ℈ j.

M. D. in fictili. S. Digeſtiv und Stärcktranck auff 4mal.

℞. *cryſtall.* ♀*r.* ʒ j.
miner. ♃*ni* ℈ iiß.
magiſt. perlar.
corn. alc.
corall. an. ℈ iiß.
ſuccini præparat. ʒ iß.
fecul. pæon. ʒ j.
⊖*is ſuccin.*
C. Cerv.
apoplect. an. g̃. vj.

M. Divide in vj. partes æquales. D. ſeorſim ſingulæ
S. Digeſtiv und Stärckpulver auff einmal.

In *Melancholiæ* prædominiô ſerum medicatum tale adhiberi poteſt.

℞. *ſeri lactis deſtillat.* ℥ iv.
eſſent. fumar.
♂*is liquid.* an. ʒ vj.
ſirup. de pom. borsdorfian.
de ſucc. bugloſſ. an. ʒ vj.

M. D. in fictili. S. Digeſtiv Tranck auff dreymahl.

Continuatis per 6. vel 8. dies digerentibus, ad *Purgantia* deveniendum, quæ ex *fol. ſen., mechoac., rad. gialap., agaric., trochiſc. alhand., rhabarb.* &c. parantur. Formularum farraginem cum practicorum uberrimè ſuppeditent libri, quaſdam hic addere ſupervacaneum ducimus.

SUDO-

Sudorifera ad reprimendam humorum pertinacium efferveſcentiam commendantur, *ex lign. ſanct., ſaſſafr. radic. tormentill., pentaphyl. miſtur. ſimplic., miſtur. bezoard. tinct. bezoard.* ☿io *diaphoret.* parata.

℞. *tinct. bezoard. D. Mich.* *D. in vitrô*

S. Schwitztr. auff einmahl.

℞. *aq. ſalv.* *bezoard.* ☉*ar.* g. viij.
ſcorzoner. an. ℥j. ⊖*is rorismar.* g. iij.
pulv. bezoard. Sennert. ʒß. *M. F. Potio. Detur in fictili.*

S. Schwitzträncklein umbzurütteln auf einmahl.

℞. *rob. ſambuc.* ʒj. ☿*ii diaphoret.* g. xij.
C. C. ſ. △*e* g. xv. *bezoardic. mineral.* g. iv.
M. F. cum ſpir. lil. convall. Bolus. D. in pyxide.

S. Schwitz Zucker auff einmahl.

Diureticis aliquid juvaminis adſcribitur.

℞. *ſem. violar.* ʒiij. *C. aq. fl. cyan.*
mil. ☉*is* *ononid.* an. q. ſ.
ſaxifrag. an. ʒj. *F. l. a. Emulſio.*
Edulcetur. ſirup. de ſucc fragor. D. Treibemixtur auff einmahl.

℞. *ſeri lact.* ℥iv. *ſpir.* ⊖*is q. ſ. ad gratum*
tinct. fl. cyan. *acorem.*
calcatripp. an. ʒiiß. *M. D. in fictili*

S. Treibe Molcken auff einmahl.

⊖*ſuccin. & Tr.* ♀*ri* adhibita abundè exſpectationi ſatisfaciunt.

Sternutatoria in forma pulverum vel maſſæ pyramidalis in uſum veniunt.

℞. *ſpec. diatabac. Minſ.* *fl. lil. convall.* an. ℈ij.
diamajoran. an. ʒj. *ambr. moſch.* an. g. ij.
ſem. nigell. *ol. ſuccin. lign. rhod.* an. g. ij.
M. F. l. a. pulvis D. in ſcatulâ mundâ S. Sonderbares Nieſepulver.

℞. *pulv. fl. ptarmic.* *ſpec. diambr.*
lil. convall. *diamoſch.* an. ℈ß.
rad. helleb. alb. an. ʒj. *C. mucilag. tragac.*
f. l. a. Naſale in forma pyramidali. D. S.

Apophlegmatismi ex *maſtiche, cubebis, rad. helenii* parantur.

Frigiditates ac humiditates nimias alterantia blandè cale-

dè calefaciendo, mirificè cerebrum confortant, eique robur addunt, generali vel ſpecificâ id efficientes proprietate.

Specificè cran. human. aq. apoplect. pulv. marchion. eſſent. ambr. & epileptica commendantur. *Ol. ſuccin. ol. ſanctum* ob vires cephalicas mirandas dictum, tutum in hôc affectû auxilium, *ol. hirudin.* ſpiritui innatans, ne fulmine hoc ægri infeſtentur, fidâ præſervat cuſtodiâ.

℞. *conſ. fl. anth. pæon.* — *ſpecif. cephal. D. Mich.* ʒj.
prim. ver. tunic. — *magiſt. perlar.*
lavend. an. ℥ß. — *corn. alc.* an. ℈ß.
ſpec. diaplir. — *miſtur. apopl. D. Rolf.*
diambr. — *ſpir. ceraſ. nigr.* an. ʒj.
diamoſch. an. ℈ij. — *ſir. fl. tunic.*
ſuccin. præparat. ʒiß. — *ſtoech. arab.* an. q. ſ.
F. *l. a. Electuarium. D.* — S. Stärck Latwerge.

℞. *ſuccin. præparat.* ʒ iij. — *calc. Dæ* ℥. xvj.
magiſt. corn. alc. ʒ ß. — *extr. ſalv.* ℈ß.
perlar. — *c. ſ. q. ſacchari in aq. apoplect. ſoluti.*
corall. an. ʒj.
f. l. a. Rotulæ — D. in ſcatulâ mundâ.
S. Sonderbahre præſervativ und Stärck Küchlein.

Pro delicatioribus *eſſent. ambr.* vel *ol. ſuccin.* aſpergantur.

℞. *ſpir. apopl. D. Mœbii* ℥ß. — *eſſent. ſalv. anth.*
ceraſ. nigr. — *lil. convall.* an. ʒ iij.
hirundin. an. ʒv. — *ambræ pretioſ.* ℈j.
M. D. in vitrô. S. Stärck mixtur — doſ. gutt. XL.

Externa in uſum deſuper trahenda. Hæc uti anteà monuimus, *balſama & olea* ex cephalicis parata calidis ac humidis, variis adhibentur modis.

℞. *fol. ſalv. majoran. meliſſ.* — *ſtyrac. benzoës* an. ʒj.
roris mar. baſilic. ã. miß. — *ambr. moſchi* an. ℥. v.
fl. ſtoech. arab. — *pulv. cypr.* ʒ iij.
lavend. an. p iij. — *M. in form. uſitatã.*
roſar. anth. — D. S. Species zum Haupt-
prim. veris. an. p. ij. — mützlein.

Pro ditioribus *ol. ſuccin. ſpir. roſar. lil. convall. eſſent. ambr.* aſpergantur ſpecies.

℞. *empl.*

℞. *empl. vigon. de raca mahac. malaxetur balſ. peruv. Extend. ſu- de carann.* an. q. v. *per alutā in formâ orbiculari. D.*
S. Pflaſter auff die Schläffe.

℞. *ſpir. apopl. ad extra* *ſpir. formic. ac lumbricor.*
V. in vitro. S. Euſerlicher ſpiritus. *comp.* an. ℥ij.

℞. *ungv. nervin. Auguſtan.* ℥ j. *ol. ſalv. ſuccin.*
balſam. peruvian. ʒ ij. *rut.* an. g. xij.
M. f. l. a. Unguentum. *D.* S. Euſerlich Sälblein.

CAPUT XI

diætam abſolvit.

HÆc rerum ſex non naturalium legitimum ac decentem monſtrat uſum. AER eligatur temperatus, purus, alienarum qualitatum planè inſcius, qui ſi non naturalis, ſuffimigiis ex cephalicis compoſitis artificialis fiat. CIBUS ab omnibus excrementitiis ſuccis, pituitoſis præcipuè liberatus admittendus. VIGILIIS plus indulgeat æger, quam Morpheo litet, meridianus nullatenus admittendus ſomnus. MOTUS, ſi commodè inſtitui poteſt, QUIETE ſalubrior. VENERIS nullum his concedatur exercitium. ANIMI PATHEMATA triſtiora ad Sauromatas mittantur, ſanguinem ſiquidem ac ſpiritus perturbant. In malâ ac tædioſâ hâc re, bonô ac placidô uti animô juvat: dimidium mali in fugam vertitur, ſi non adeſſe cogitemus. Iram, timorem, mœſtitiam, moderabile evincat gaudium, ſpei reſtitutionis plenum. Non crucietur futilibus circa temporalia curis animus, nec perturbationes vivificum abſorbeant nectar, depaſcant ſpiritus. Eò intendamus quò noſtrę mentis acropolis, à ſordidis liberata inquinamentis, divinum quod nobis ineſt conſervet, augeat, tueatur.

Nobili atque tùm experientiâ Medicâ, tùm eruditione ſolidâ Cl. V.

DN. M. JOH. ARNOLD. FRIDERICI,

pro conſequendâ Licentiâ

Summos in Medicinâ honores capeſſendi

cathedram publicam conſcendenti

FELICITER!

Arte

ARte Machaoniam ſuperaſti macte cohortem,
Hinc celebris fias hoc in honore, precor.
ſingulari benevolentiæ is amoriq́ teſtando ſcrib. gratulab.
Joh. Ern. Gerhardus, SS. Theol. D. & P. P.

ILluſtris noſtri præfulgida ſtella Lycæi
FRIDERICE, atque artis medicæ clariſſime myſta.
Non te pœnituit clarorum ſcripta Sophorum
Sollicitô volviſſe animô, poſt terga relinquens
vulgum. Tendere plus ultrà ſemper tibi cordi ad
Phœbeos apices medicinæ arcana recludis
lætisque auſpiciis ſummos ſectaris honores.
Macte animo! tandem largô ſudore parata
evolet in patulum pennis quatientibus orbem
gloria virtutis, nomen ſuper aſtra reponens.
Fauſtæ gratulationis & benivolentiæ teſtandæ teſſeram meritiſſimo Doctorando virtutis & doctrinæ ſtudio claro adponebat
PRÆSES.

NOmina purpureum mox expertura brabéum,
ut veniant amplô munere clara, precor.
Johan. Theodorus Schenck D. P. P.

ENthea vis animi, quæ ſunt modò pervia curæ
mortali, luſtrat, nec ſtat ſatur ardor honeſti,
ingreditur Sophiæ prudenti pectore campum,
& ſibi manſuros per inhoſpita quærit honores.
Quis negat? inſignes tua mens diffuſa per artes,
Artis Iätrines cultor FRIDERICE celebris;
fervida degenerem fuit indignata quietem,
ſideream quam non fallax remorata Calypſo eſt,
Sirenumque leves nec detinuêre cohortes;
Hanc noſtra illuſtris vidit citò triga Medentûm,
Italicæque Scholæ clariſſima Lumina amârunt,
ſplendida promiſit Meditrina hinc præmia multô
fœnore, teque cupit præclarâ in luce videri.
Clariſſimo & Excellenter docto Dn. Doctorando, Amico & Convictori ſuo ſincerè colendo gratulab. adpoſ.
M. Severus Chriſtophorus Olpius Prof. Publ.